

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

En Felip Marlot i l'elixir de l'eterna joventut

'PROTES' QUE ENVELLEIXEN

Hi ha sèries narratives amb un sol protagonista que s'allarguen anys i anys. Tothom n'està content: escriptor i lector. Es troben en un lloc comú, conegut, estimat, sense sorpreses, però extremadament plaent. Un agafa estimació als personatges, ja els coneix i trasllada tota la responsabilitat a l'autor: dóna-me'n més, però diferent. Llavors, només hi ha tres possibilitats de presentar una saga. Un és fent que el protagonista envelleixi de manera natural, és a dir, al mateix ritme que la cronologia de les novel·les. Semblaria el més normal però no és el més habitual, ja que la tirania del lector fa que vulgui sempre el mateix protagonista, ancorat en la mateixa edat. Per als fans de l'envelliment natural recomanem –sempre tenint en compte que es tracta d'una tria personal entre moltíssimes– la sèrie de l'escriptor escocès Philip Kerr dedicat al policia berlinès Bernie Gunther. Les seves aventures comencen als anys 30, en ple auge del nazisme, continuen als 40, amb la guerra i la postguerra, i s'allarguen fins als 50, a l'espera que l'autor consideri convenient continuar endavant. El que és interessant és que el protagonista es va fent vell. Com a homenatge al recentment desaparegut Tom Sharpe, caldria parlar del seu heroi Wilt com a exemple del *mig i mig*. És a dir, són protagonistes que es van allargant anys en el temps però ells només envelleixen una mica. És a dir, l'autor, tot i que les aventures del seu heroi comencen en una època més o menys contemporània d'ell, de l'escriptor, deixa que el temps passi

Hi ha personatges literaris que protagonitzen diversos llibres al llarg dels anys. El policia Bernie Gunther, de Philip Kerr, el professor Wilt, de Tom Sharpe, i el detectiu Felip Marlot

EL DETECTIU DE JOAQUIM CARBÓ, EN FELIP MARLOT, JA FA 35 ANYS QUE REAPAREIX A LES LLIBRERIES AMB CONSTÀNCIA. PERE VIRGILI

més lentament en la ficció. De manera que la diferència d'edat entre l'autor i el protagonista es va fent cada vegada més gran. Fins que arriba un moment en què, per exemple, a l'última novel·la de Tom Sharpe, *L'herència de Wilt* (publicada en català a Columna l'any 2011), l'heroi té una edat indeterminada i està situada en una època poc definida. Ell ha evolucionat, ara és un cap de departament de la universitat, però no sembla que s'hagi fet gaire vell.

'PROTES' SEMPRE JOVES

Finalment hi ha el cas més fantàstic, el més enginyós, el més imaginatiu, que és el que podríem anomenar el *model Felip Marlot*: l'heroi sempre té la mateixa edat i és el món, en la seva evolució, qui s'adapta a ell. És el cas d'en Tintín. A casa nostra tenim l'exemple gloriós que dóna nom al model: el gran Felip Marlot, el detectiu més pacífic de tots els temps, el qual, novel·la rere novel·la, més o menys sempre té la mateixa edat (però ja farà uns 35 anys que va aparèixer per primera vegada). Al principi anava amb vespa, ara la vespa se li ha espatllat, rep correus electrònics, tracta amb mosses d'esquadra, però ell no canvia, és immutable i immortal, l'eterna joventut. Per molts anys! Als seus fans ens és igual, esclar.

En Marlot es deu a l'art d'un dels escriptors catalans contemporanis més importants, Joaquim Carbó (1932), capaç de triomfar en la literatura infantil i juvenil amb clàssics com *La casa sota la sorra* (1966) i alhora ser capaç d'excel·lir amb un altre clàssic, aquest per a adults i eròtic, *l'Elogi de la formiga* (1996). ♦♦

EL NOM, EL MÓN

Marta

"Marta, l'embriuc de tu m'ha tant sotmès/ que ja ni em dol la vida que no visc/ i em perdo amb tu per llocs inconeguts/ i no hi ha espai entre el teu cos i el meu./ Arribarem al cor de l'espiral / ponts a través, sense temor del vent,/ mars a través, esperonats pel foc./ Boja com jo, m'escoltes i somrius./ Tots els camins són bons per fer camí". Quantes Martes, a Catalunya, deuen el seu nom a aquest o altres poemes del llibre *Estimada Marta*, de l'estimat i molt llegit poeta Miquel Martí i Pol? Quan un poeta inclou

un nom de pila en els seus versos és com si l'enlairés i li afegís una pàtina de lirisme (un altre dia parlarem de Laura, o de Beatriu). Miquel Martí i Pol va aconseguir, entre moltíssimes altres coses, que cada vegada que pronunciem "Marta" ens recordem d'aquelles paraules enceses: *l'embriuc de tu m'ha tant sotmès...*

Abans d'*Estimada Marta*, aquest nom ja era molt comú a Catalunya. Arreu del món, en realitat, com tots els noms que podem trobar a la Bíblia. Marta de Betània, la germana de Maria i de Llåt-

zer, símbol de l'amor fraterne i de la fe que pot aconseguir el que es proposi, fins i tot el retorn del mort estimat.

Jesús va visitar tres vegades la casa dels seus amics de Betània. Sant Lluç va recollir la primera d'aquestes estades al seu evangeli, deixant-hi constància d'un missatge que sempre m'ha semblat radicalment feminista. Jesús arriba a la casa dels seus amics i mentre Marta s'ocupa de les tasques domèstiques per atendre el convidat, la seva germana Maria seu amb Jesús i l'escolta. Marta es

SILVIA SOLER

ABANS DEL POEMARI DE MIQUEL MARTÍ I POL, EL NOM DE MARTA JA ERA MOLT COMÚ A CATALUNYA

queixa que la seva germana no l'ajudi i Jesús li diu: "Marta, Marta, estàs preocupada i neguitosa per moltes coses, quan només n'hi ha una de necessària. Maria ha escollit la millor part, i no li serà pas presa". En les interpretacions que fa l'Església catòlica d'aquest passatge, se sol dir que Marta i Maria personifiquen dues maneres femenines de viure la fe: activa i contemplativa. Però per a mi, el missatge, dos mil anys després, és clar: entre posar rentadores i la paraula, sempre això segon, que mai no ens serà pres. ♦♦